

การพัฒนาทักษะ การอ่านสำหรับครู

การพัฒนาทักษะการอ่านสำหรับครู

พลังแห่งสาร... จากหน้ากระดาษสู่ดวงจิต

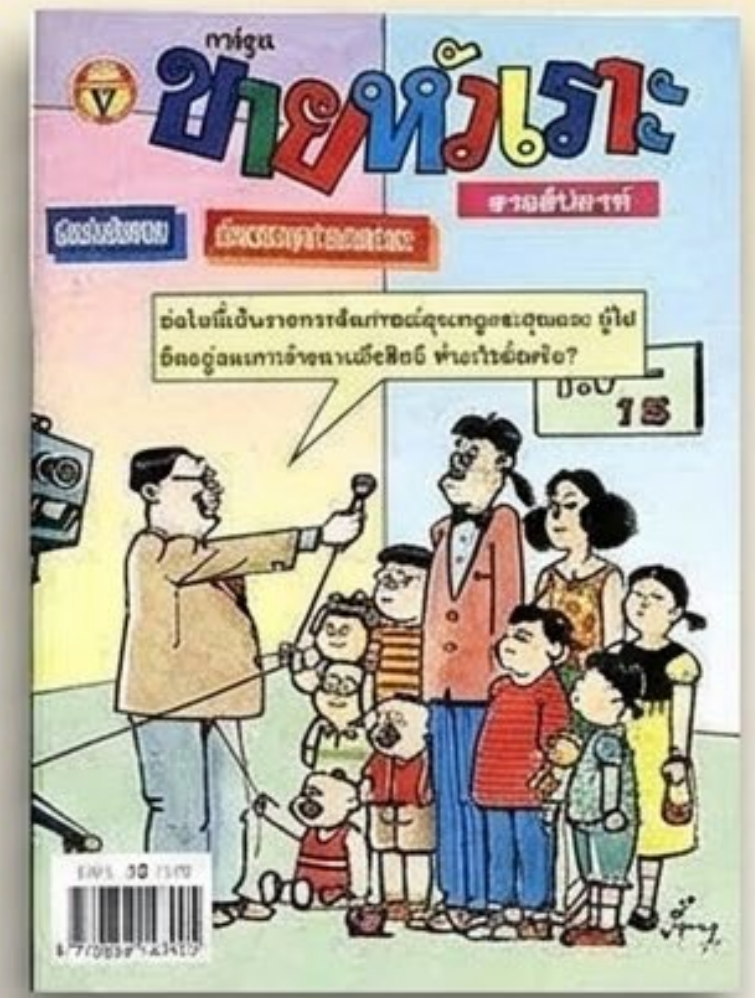
“หนังสือมีมากมายหลายชนิด นำดวงจิตเร้าร้อนขึ้นสดใส
ให้ความรู้สำเร้งบันเทิงใจ จันจึงใฝ่ใจสมานอ่านทุกวัน...”

พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

เรารับสารจากหนังสือที่หลากหลายเหล่านี้ได้อย่างไร?

เรารับสารจากหนังสือเหล่านี้ได้อย่างไร?

ขอบเขตเนื้อหา

๑. ความหมายของการอ่าน
๒. ประเภทของการอ่าน
๓. จุดมุ่งหมายของการอ่าน
๔. ความสำคัญของการอ่าน

๕. การอ่านจับใจความสำคัญ
๖. การอ่านตีความ
๗. การอ่านวิจารณ์
๘. การพัฒนาทักษะการอ่าน

๑. ความหมายของการอ่าน

การอ่าน คือ การรับสารผ่านรูปอักษร แล้วนำรูปอักษรนั้นมาแปลเป็นความหมาย เพื่อนำไปสู่ความรู้ ความคิด และความเข้าใจ ของผู้อ่าน

การอ่าน หมายถึง การเข้าใจความหมายของคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องที่อ่าน เราควรเข้าใจความหมายของคำ ๒ คำ

๑. อ่านออก

- ✗ อ่านคำได้
- ✗ อ่านประโยคได้
- ✗ อ่านข้อความได้
- ✗ อ่านเรื่องราวได้
- ✗ แต่...
- ✗ ไม่เข้าใจความหมาย
- ✗ ไม่เข้าใจเรื่องราว
- ✗ เล่าเรื่องไม่ได้
- ✗ สรุปเรื่องไม่ได้

๒. อ่านเป็น

- ✓ อ่านคำได้
- ✓ อ่านประโยคได้
- ✓ อ่านข้อความได้
- ✓ อ่านเรื่องราวได้
- ✓ และ...
- ✓ เข้าใจความหมาย
- ✓ เข้าใจเรื่องราว
- ✓ เล่าเรื่องได้
- ✓ สรุปเรื่องได้

กระบวนการอ่าน

การรับรู้

การเข้าใจ

คิดพิจารณาเลือก
ความหมายที่ถูกต้อง

๒. ประเภทของการอ่าน

๒.๑ การอ่านออกเสียง

- การอ่านหนังสือโดยการที่ผู้อ่านเปล่งเสียงออกมาดังๆ ในขณะที่อ่าน โดยมีจุดมุ่งหมายต่างกันออกไป

๒.๒ การอ่านในใจ

- การอ่านในใจใช้เพียงสายตากวาดไปตามตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ แล้วใช้ความคิดแปลความ ตีความ รับสาระต่างๆ ที่อ่านนั้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการได้รับความรู้ ความคิด และความบันเทิง

๓. จุดมุ่งหมายของการอ่าน

๓.๓ การอ่านเพื่อ
ใช้ในวิชาชีพ

๓.๒ การอ่านเพื่อ
ศึกษาหาความรู้

๓.๑ การอ่าน
เพื่อรู้ข่าวสาร

๓.๔ การอ่านเพื่อ
ความเพลิดเพลิน

๓.๕ การอ่านเพื่อ
ผ่อนคลายความทุกข์ใจ

๔. ความสำคัญของการอ่าน

๔.๑ การใช้กระบวนการอ่าน
สร้างความรู้และความคิดเพื่อ
นำไปใช้ตัดสินใจ

๔.๒ แก้ปัญหาในการ
ดำเนินชีวิต

๔.๓ ทำให้มีนิสัย
รักการอ่าน

๔.๔ เกิดทักษะในการ
แสวงหาความรู้ด้วย
ตนเอง

๕. การอ่านจับใจความสำคัญ

หมายถึง การอ่านเพื่อแยกแยะใจความสำคัญหรือประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านออกมาจากข้อความที่เป็นส่วนขยายหรือส่วนสนับสนุนใจความสำคัญนั้น

การอ่านลักษณะนี้ผู้อ่านต้องแยกแยะให้ได้ว่า ส่วนใดเป็น ข้อความสำคัญที่สุด เรียกว่า “ใจความ” และส่วนใดเป็นข้อความประกอบ เรียกว่า “ส่วนขยายความ” หรือ “ผลความ” การอ่านโดยแยกข้อความสำคัญที่สุดออกมาได้ คือ การอ่านจับใจความ

ขั้นตอนการอ่านจับใจความ

๓. เรียบเรียงเป็นย่อหน้า

๒. หาใจความสำคัญของเรื่อง

๑. อ่านเรื่องที่จะจับใจความทั้งหมด

ลองมาฝึกอ่านจับใจความกัน

“ภาษาไทย คือภาษาที่ไม่ตาย
เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษา
ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกสมัย
สุโขทัยที่คำบางคำมีรูปเขียนเปลี่ยนไป
จากเดิม เช่น สมัยก่อน เขียนว่า “เปน”
ส่วนในปัจจุบันเขียน “เป็น”

ตำแหน่งของใจความสำคัญ

1. ตอนต้น (Top)
- Ex: "ภาษาไทย
คือภาษาที่ไม่ตาย..."

**2. ตอนกลาง
(Middle)**

**3. ตอนท้าย
(Bottom)**

**4. หัว-ท้าย
(Bookends)**

**5. ไม่มีปรากฏ
(The Cloud)**
- ต้องสรุปความคิด
สำคัญเอง

ลองมาหาตำแหน่งใจความสำคัญกัน

กาพย์รามายณะเป็นงานนิพนธ์ที่มีเอกภาพอย่างชัดเจน กล่าวคือเนื้อหาสาระและสำนวนภาษาชี้ชัดว่าเป็นของกวีคนเดียวและเนื้อหาเรื่องความเด่นของตัวละครสำคัญคือพระรามตั้งแต่ต้นจนจบไม่มีบทบาทของใครมาบดบังหรือทำให้ออกนอกนอกลู่อกทางอย่างมหาภารตะ

(ศักดิ์ศรี เข้มแน่นดา, 2534 : 13)

คำตอบ ตอนต้นของย่อหน้า (กาพย์รามายณะเป็นงานนิพนธ์ที่มีเอกภาพอย่างชัดเจน)

● โดยทั่วไปคนมักเข้าใจว่าอาการของโรคหลอดเลือดหัวใจตีบคืออาการเจ็บหน้าอก ด้านซ้ายและลักษณะอาการเจ็บจะเป็นเจ็บเสียวแปลบ ๆ เจ็บจี้ดเป็นวินาทีหรือนาที แต่ที่จริง แล้วลักษณะที่กล่าวมานี้ไม่ใช่เป็นจากเส้นเลือดหัวใจตีบ ลักษณะเฉพาะของโรคหลอดเลือดหัวใจตีบคืออาการเจ็บหน้าอกที่บริเวณกลางหน้าอกเหนือลิ้นปี่ขึ้นมาเล็กน้อย ลักษณะอาการเจ็บต้องเป็นเจ็บแน่นหน้าอกเหมือนมีอะไรมาบีบรัดหรือมีของหนักมาทับอยู่บนอกอาจมีอาการร้าวไปที่บริเวณไหล่ซ้ายและแขนซ้ายหรือร้าวไปที่กรามทั้ง 2 ข้างและอาการที่เป็นอยู่จะตื้อนานเป็นนาทีขึ้นไป

(เรียบเรียงจากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล, 2542 : 65)

คำตอบ ตอนกลางของย่อหน้า (ลักษณะเฉพาะของโรคหลอดเลือดหัวใจตีบ คืออาการเจ็บหน้าอกที่บริเวณกลางหน้าอกเหนือลิ้นปี่ขึ้นมาเล็กน้อย)

ข้าวกล้องเป็นอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อนที่มีความสลับซับซ้อน
หยาบและโมเลกุลใหญ่ต้องอาศัยเวลาในการย่อยอัตราความเร็วในการย่อยข้าว
กล้องจะพอดีกับอัตราความเร็วในการผลิตอินซูลินทำให้เกิดความสมดุลระหว่าง
การกินกับการใช้น้ำตาลของร่างกายดังนั้นผู้ที่กินข้าวกล้องจึงไม่เกิดโรคเบาหวาน

(สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร, 2542 : 18)

คำตอบ ตอนท้ายของย่อหน้า (ผู้ที่กินข้าวกล้องจึงไม่เกิดโรคเบาหวาน)

ชาวไทยนับถือในศักดิ์และอำนาจของครุฑมาตั้งแต่อดีต ในสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยทรงใช้ตราครุฑเป็นตราประจำรัชกาลประทับบนเงินตรา และราชการของไทย ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 เป็นต้นมา ถึงสมัยปัจจุบันก็ใช้ตราครุฑเป็นตราราชการนอกจากนี้ธงนำขบวนเสด็จของพระมหากษัตริย์ไทยก็ใช้ธงมีรูปครุฑเรียกว่า ธงครุฑพ่าห์ เพื่อเป็นศรีสง่าเช่นเดียวกับพระนารายณ์ใช้ธงประดับครุฑเป็นเครื่องหมายของพระองค์ แม้ในวรรณคดีไทยก็มีการกล่าวถึงอำนาจของครุฑ เช่นในเรื่องขุนช้างขุนแผนปรากฏว่าขุนแผนใช้มนต์ที่เรียกว่า“ อำนาจครุฑ” ตวาดศัตรูทำให้ศัตรูตกตะลึงจ้องอยู่กับที่และหมดเรี่ยวแรงจนดาบหลุดจากมือเป็นต้น เท่าที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าศักดิ์และอำนาจของครุฑเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวไทย มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

(เรียบเรียงจาก ศักดิ์ศรี เข้มแน่นดา, 2534 : 79)

คำตอบ ตอนต้นและตอนท้ายของย่อหน้า (ชาวไทยนับถือในศักดิ์และอำนาจของครุฑมาตั้งแต่อดีต, ศักดิ์และอำนาจของครุฑเป็นที่ยอมรับนับถือของชาวไทย มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน)

ธรรมเนียมการไหว้ครูของไทยนั้นอาจเริ่มตั้งแต่ภิกษุสงฆ์มีศิษย์วัด ซึ่งไม่ทราบว่า
ตั้งแต่เมื่อใด ส่วนการไหว้ครูของสถานศึกษานั้น แต่เดิมกระทำในตอนแรกเริ่มเข้าเรียน
หนังสือวันแรก แต่การไหว้ครูเป็นแบบพิธีอย่างจริงจังนั้นคาดหมายว่า คงจะเริ่มเมื่อมีการตั้ง
โรงเรียนขึ้นแล้ว และสันนิษฐานว่า คงจะเริ่มเมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรม
พระยาดำรงราชานุภาพ ทรงผนวชและเสด็จจำพรรษา ณ วัดนิเวศน์ธรรมประวัติ สวดคำ
นมัสการคุณานุคุณ

(ที่มา: ปรับจาก กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, ศิลปวัฒนธรรม ฉบับ พฤษภาคม 2528)

คำตอบ ไม่ปรากฏประโยชน์ใจความสำคัญ ผู้อ่านต้องสรุปความคิดสำคัญ
เอง (เช่น ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นการไหว้ครูของไทยและการไหว้
ครูของสถานศึกษา)

ความสำคัญของการอ่าน จับใจความสำคัญ

ทักษะการอ่านจับใจความมีประโยชน์ต่อนักศึกษา
อย่างมาก ทั้งในปัจจุบัน การเรียนในระดับที่สูงขึ้น
หรือการประกอบอาชีพครูในอนาคต เพราะการอ่าน
สิ่งพิมพ์ทุกชนิด หากนักศึกษแยกความคิดสำคัญ
ออกจากส่วนขยายความได้จะช่วยให้นักศึกษา
สามารถอ่านได้เร็วขึ้น

ดังนั้นนักศึกษาควรฝึกทักษะการอ่านจับใจความ
อยู่เสมอจนเกิดความชำนาญเพื่อเป็นประโยชน์ต่อ
การเรียนในระดับที่สูงขึ้น หรือไปประกอบอาชีพครู
ในอนาคต

๖. การอ่านตีความ

หมายถึง การอ่านเพื่อหาความหมายที่แท้จริง
หรือความหมายที่แฝงอยู่ในเนื้อความ

“เรอกอดสะพานให้”

“ฝนตกไม่ทั่วฟ้า”

“มนุษย์เกิดมาอย่าง
อิสระแต่เจ้าพเจ้าแลเห็น
เงาถูกล่ามด้วยโซ่ตรวน
อยู่ทุกแห่งหน”

→ “ฝนตกไม่ทั่วฟ้า” → Hidden Meaning:
การให้ความช่วยเหลือหรือแจกจ่ายสิ่งของที่ไม่ทั่วถึง

ขั้นตอนการอ่านตีความ

ทำไมต้องตีความ?

- ทำให้เข้าใจความหมายของสารได้อย่างลึกซึ้ง
- ได้รับอรรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น
- สัมผัสถึงเจตนาหรือความรู้สึกที่ผู้เขียนจงใจซ่อนไว้เบื้องหลังตัวอักษร

ฝึกการอ่านตีความ

ศิลปะแห่งเมืองราชบุรีอาจไม่ใช่ผลงานศิลปะที่เป็นสิ่งของ เป็นรูปวาดที่
ประดับอยู่ในนิทรรศการ แต่เป็นการใช้ชีวิตของผู้คนที่ผ่านวันเวลาแห่ง
การเปลี่ยนแปลง **พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต** รอให้ผู้คนจากภายนอกเข้ามาสัมผัส

(ที่มา: ปรับจาก กลุ่มสัมผัส ผลงานจากค่ายสารคดี ครั้งที่ 15)

พิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต หมายถึง การใช้ชีวิตของผู้คนที่แม้ว่าเวลาจะเปลี่ยนแปลงไปก็
ชั่วคน หรือก็รุ่นก็ตาม ผู้คนแต่ละรุ่นก็ยังคงสืบทอดและพยายามที่จะอนุรักษ์ลักษณะ
ดั้งเดิมให้เป็นปัจจุบันเสมอ เพื่อให้คนภายนอกได้หวนนึกถึงอดีตของที่นี่

ความสำคัญของการอ่านตีความ

การตีความทำให้นักศึกษาเข้าใจความหมายของสารได้อย่างลึกซึ้ง และได้รรถรสในการอ่านมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการค้นหา วิเคราะห์ ความหมายของถ้อยคำที่ไม่ได้กล่าวอย่างตรงไปตรงมา อันเนื่องมาจาก ผู้เขียนตั้งใจแฝงความหมายดังกล่าวไว้เพื่อเจตนาบางอย่าง เพื่อเน้น ความหมาย หรือเพื่อสร้างความรู้สึกละเอียดอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดขึ้นกับผู้อ่าน

๗. การอ่านวิจารณ์

- การวิจารณ์ หมายถึง การดูอย่างตั้งใจ เอาใจใส่อย่างถี่ถ้วน
- สาร (message) หมายถึง ข้อให้รู้ใจความส่วนสำคัญของข้อความที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อมายังผู้อ่าน
- การวิจารณ์ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อความ การจับใจความและการตีความ ซึ่งอาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งหรือทั้ง ๒-๓ วิธีก็ได้แล้วแต่ลักษณะของข้อความ

(จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, บาหยัน อิ่มสำราญ, 2548: 94 – 99)

ข้อความที่คนเราสื่อสารกันนั้นมีทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นหรือ
ความรู้สึกนึกคิด เมื่อจะอ่านเรื่องใดอย่างวิจิตรสารนักศึกษาก็จะต้องวิเคราะห์ คือ
แยกแยะหรือมองให้ออกก่อนว่าข้อความส่วนใดเป็นการสื่ออะไร

(จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, วีรวัฒน์ อินทรพร, 2560: 149)

๗.๑ การสื่อข้อเท็จจริง

การสื่อข้อเท็จจริง เป็นการบอกให้รู้ถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง
อย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง มักเป็นคำตอบสำหรับคำถามตามหลัก 5W1H
ประกอบด้วย ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อใด ทำไม และอย่างไร

ตัวอย่างการสื่อข้อเท็จจริง

เรื่อง ปราสาทเขาพนมรุ้ง

ปราสาทเขาพนมรุ้งเป็นเทวสถานที่สร้างถวายพระศิวะ ตามความเชื่อของศาสนาฮินดูที่นับถือพระศิวะเป็นใหญ่ ปราสาทเขาพนมรุ้งสร้างต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๕๐๑ - ๑๗๐๐ กษัตริย์ขอมผู้สร้างปราสาทที่สำคัญพระองค์หนึ่ง คือ พระเจ้าพรมยวรมัน ด้วยเหตุนี้จึงได้นำชื่อของพระองค์มาตั้งชื่อเส้นทางที่ตัดเข้าสู่เขาพนมรุ้ง

จากข้อความสามารถตอบคำถาม 5W1H ได้ดังนี้

ใคร (Who)

พระเจ้าhiranyavarnan กษัตริย์ของพระองค์หนึ่ง

ทำอะไร (What)

สร้างปราสาทพนมรุ้ง

ที่ไหน (Where)

เขาพนมรุ้ง

เมื่อไหร่ (when)

พ.ศ. 1501-1700

ทำไม (Why)

เพื่อถวายพระศิวะ

อย่างไร (How)

นำชื่อของพระเจ้าhiranyavarnanมาตั้งเป็นชื่อถนน

สรุปความได้ ดังนี้

พระเจ้าhiranyavarnan เป็นกษัตริย์ของพระองค์หนึ่งที่สร้างปราสาทเขาพนมรุ้งในระหว่าง พ.ศ. ๑๕๐๑ - ๑๗๐๐ เพื่อถวายพระศิวะ จึงได้นำชื่อของพระองค์มาตั้งเป็นชื่อถนน

๗.๒ การสื่อข้อคิดเห็น

การสื่อข้อเท็จจริงบางครั้งอาจกระทบความรู้สึกรู้สึกของผู้เขียนหรือผู้พบเห็นจนทำให้เกิดอารมณ์สะเทือนใจได้ต่าง ๆ กัน เช่น รู้สึกสลดใจ รู้สึกตระหนก บางครั้งอาจเป็นการเสนอแนะ และบางครั้งอาจแทรกการประเมินค่าว่าสิ่งต่าง ๆ ด้วย

การสื่อข้อคิดเห็น (Opinion)

- กระบอบความรู้สึก เกิดอารมณ์สะท้อนใจ หรือมีการประเมินค่า
- คำสังเกตที่สะท้อนข้อคิดเห็น:
 - การคาดคะเน: 'น่าจะ', 'ควร', 'คง', 'เชื่อว่า'
 - อารมณ์: 'รู้สึกดี', 'เสียใจ', 'เศร้า', 'ยินดี'
 - การประเมิน: 'ดี', 'งาม', 'เหมาะสม', 'อร่อย'

ข้อความที่เป็นการสื่อความคิดเห็นอาจสังเกตจากคำหรือวลีที่ใช้ เช่น “น่าจะ” “ควร” “คง” “เชื่อว่า” “มีความเห็น” “ว่า” ฯลฯ ถ้อยคำที่แสดงความรู้สึก เช่น รู้สึก... น่า... ฯลฯ คำแสดงความรู้สึกต่างๆ เช่น เสียใจ เศร้า ยินดี ฯลฯ หรืออาจจะพิจารณาถ้อยคำที่แสดงการประเมินค่า เช่น ดี งาม เหมาะสม ผิด ถูก อร่อย ไม่อร่อย ฯลฯ อย่างไรก็ตามในบางสถานการณ์อาจไม่มีคำเหล่านี้ปรากฏอยู่ นักศึกษาจะต้องพิจารณาจากบริบทเป็นสำคัญ

ตัวอย่างการสื่อข้อคิดเห็น

“...ผมอ่านเรื่องนี้อย่างมีความสุข ตอนที่โพสต์ลงในเพจ ผมก็เชื่อว่าคนที่อ่านก็มีความสุข เช่นเดียวกับคนที่อ่านคอลัมน์ “ฟาสต์ฟู้ดธุรกิจ” ตอนนี้ ร้านน้องแอม แตกต่างจากร้านอาหารอื่นตรงที่สมุดบัญชีของร้าน เพราะบรรทัดสุดท้ายของบัญชีไม่ได้จบเพียงแค่ “กำไร” ที่เป็น “ตัวเลข” เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีเรื่องราวของ “ความสุข” ในการทำงานด้วย “ความสุข” จาก “การให้”

สำหรับผม คำถามด้วยความหวังโยว่า “ข้าวพอไหม” และการให้ “ทุนการศึกษากินข้าวฟรี” ของร้านน้องแอม คือ เรื่องเล็กๆ ที่งดงามมาก และเป็น “ความสุข” ที่ทุกคนสามารถเลียนแบบได้”

(ปรับจาก : หนุ่มเมืองจันทร์

ที่มา : มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 25 กุมภาพันธ์ - 3 มีนาคม 2565

ความสำคัญของการอ่านวินิจสาร

ทักษะการวินิจสารจะช่วยให้นักศึกษา รู้จักแยกแยะว่าส่วนใด
เป็นข้อเท็จจริง ส่วนใดเป็นข้อคิดเห็น เมื่อแยกได้ดังนี้แล้วนักศึกษา
จะสามารถประเมินค่าได้ว่าควรเชื่อหรือไม่

๘. การพัฒนาทักษะการอ่าน

แบบฝึกหัด

เราเกิดมาเพื่อเกื้อกูลกัน

ให้นักศึกษาอ่านบทความเรื่อง
“ธรรมชาติเกื้อกูลทั้งกายและใจ” และ
ทำแบบฝึกหัดต่อไปนี้

๑. จงสรุปใจความสำคัญของแต่ละย่อหน้า พร้อมระบุว่า
ประโยคใจความสำคัญอยู่ตำแหน่งใดของย่อหน้า
๒. จงนำใจความสำคัญจากข้อ ๑ เรียบเรียงขึ้นใหม่ ๑ ย่อหน้า
(ความยาว ๑๐ – ๑๕ บรรทัด) ด้วยสำนวนภาษาของตนเอง
๓. จงบอกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องดังกล่าว โดย
ยกตัวอย่างประกอบให้ชัดเจน